

papers

En busca del callejón con salida

Sebastià Serrano

Arquitectura de la desinformación

Aldo Salgado

La humanització de l'arxivística

*Entrevista a l'arxiver Ramon
Alberch*

*Per Josep Ramon Giménez i
Lita Gilabert*

Transición energética y crecimiento o decrecimiento

Enric Prat Carvajal

Un viatge d'empatia i de transformació personal

Anna Riera Sayol

Israel i Palestina: la guerra latent també al cinema

Muriel Giménez

sumari

- 2 Des de la junta...
Lita Gilabert
- 3 En busca del callejón con salida
Sebastià Serrano
- 6 Arquitectura de la desinformación
Aldo Salgado
- 10 Retalls de premsa
- 11 La humanització de l'arxivística
Entrevista a l'arxiver Ramon Alberch
Per Josep Ramon Giménez i Lita Gilabert
- 15 Transición energética y crecimiento o decrecimiento
Enric Prat Carvajal
- 18 Un viatge d'empatia i de transformació personal
Anna Riera Sayol
- 21 Cinema: Israel i Palestina: la guerra latent també al cinema
Muriel Giménez
- 23 Activitats Lliga

Revista Papers

Edita	Lliga dels Drets dels Pobles
Data d'edició	octubre 2023
Dipòsit Legal	B-23019-2007
Consell de redacció	Begoña Basterretxea, Ester García, Joan Brunet, Josep Ramon Giménez, Lita Gilabert, Muriel Giménez i Núria Jané. Eva Perdiguier i Marga Garriga.
Correcció	
Revista quadrimestral	
Disseny on-line	Verónica Bustos
LLIGA DELS DRETS DELS POBLES	
Adreça	Sant Isidre, 140 (Ca l'Estruch) 08208 SABADELL
Telèfon	93 723 71 02
Fax	93 168 58 71
Web	www.dretsdels pobles.org
Adreça electrònica	info@dretsdels pobles.org
Horari d'atenció	De dilluns a divendres

La Lliga dels Drets dels Pobles no comparteix necessàriament l'opinió dels autors dels articles publicats en la revista.

La Lliga dels Drets dels Pobles agrairà la reproducció i divulgació dels continguts d'aquesta revista sempre i quan se citi la font.

des de la junta...

L'etern retorn

A mitjans del mes de juliol, abans de les eleccions general a Espanya, l'equip de redacció de Papers es va reunir per posar sobre la taula els temes del nou número de la revista. Així és que, asseguts a l'Estruch Bar, davant d'un cafè o un refresc, ens vam disposar, una vegada més, a posar fil a l'agulla al número 83.

Com a regla general, intentem fer un arc de continguts que basculi entre la proximitat, com és el cas del treball social dut a terme per SUMA, de Castellar del Vallès, fins a una mirada al conflicte palestino-israelià a través del cinema, amb motiu del 75è aniversari de la creació de l'Estat d'Israel. Ens fixarem, també, en empreses de comunicació que usen el sud-global com a laboratori d'experimentació de la manipulació informativa per aplicar en altres països.

No manca una anàlisi del moment polític a Espanya després de les eleccions generals del 23 de juliol. Ja sabem que el debat d'investidura de Núñez Feijóo no ha reeixit. Ara és el torn de Pedro Sánchez. Si no se'n surt, hi haurà nova convocatòria electoral.

Per acabar, entrevistem Ramon Alberch, historiador i arxiver. Alberch ens aproparà a la relació entre conservació d'arxius i drets humans, que el va portar a ser un dels fundadors d'Arxivers Sense Fronteres. Des d'aquesta organització s'ha fet una gran tasca a l'hora de recuperar la memòria històrica en diferents dictadures Llatinoamericanes.

PS: A punt per lliurar l'editorial, és notícia que Palestina i l'Estat d'Israel tornen a estar de brega. Potser, més que tornar, ens volen recordar que mai no han deixat les armes. La solució és la creació de l'Estat de Palestina? L'aniquilació d'aquest poble? Què interessa a qui?

Lita Gilabert

En busca del callej3n con salida

Sebasti3 Serrano
periodista

Hace tiempo que este pa3 entr3 en una rotonda y no hace m3s que dar vueltas sin saber c3mo salir. La pol3tica espa3ola hace mucho que est3 fuertemente condicionada por los acontecimientos de Catalunya, como m3nimo desde que el Tribunal Constitucional rompi3 en 2010 el pacto de convivencia que hab3a renovado la reforma del Estatut. Las elecciones del pasado junio han configurado un Congreso de los Diputados donde los dos grupos independentistas catalanes son determinantes para la formaci3n de un nuevo Gobierno, lo que propicia la b3squeda de un camino de salida, aunque sea un callej3n estrecho. La alternativa es seguir dando vueltas y esperar a ver qu3 pasa en la repetici3n electoral.

Antes de entrar en el meollo de la situaci3n vale la pena reflexionar sobre qu3 pas3 durante la camp3a para que la clara victoria de la derecha y la extrema derecha que auguraban las encuestas no se

concretara en las urnas. El sondeo postelectoral del CIS, elaborado en septiembre, ha confirmado que tras las elecciones municipales y auton3micas de mayo y la posterior conformaci3n de gobiernos de coalici3n del PP y Vox se produjo una notable movilizaci3n del electorado de izquierdas. Mientras que el 70% de los electores que acab3 votando a la derecha o la extrema derecha asegura que ten3a tomada su decisi3n mucho antes de la camp3a, s3lo el 60% de los electores del PSOE y apenas la mitad de los de Sumar sab3an lo que iban a hacer antes de la pegada de carteles. Cabe interpretar, por tanto, que ha sido el sector del electorado m3s moderado o menos militante el que ha inclinado al final la balanza, influido posiblemente por el espect3culo de Vox entrando masivamente en las instituciones.

El sondeo postelectoral del CIS tambi3n confirma que la movilizaci3n del electorado femenino

ha sido decisiva para evitar el gobierno de derechas. Mientras que las mujeres alcanzan el 56% en el total de votantes del PSOE, es del 51% entre los del PP y del 34 % entre los de Vox. Es llamativo que al partido ultra le vote s3lo una mujer por cada dos hombres. El electorado femenino tambi3n ha sido mayoritario en Sumar (52%), lo que contrasta con anteriores elecciones, con m3s votantes hombres que mujeres a las candidaturas situadas a la izquierda del PSOE.

La realidad que reflejan las cifras electorales es ciertamente compleja, incluso contradictoria. Los resultados obtenidos por los partidos independentistas catalanes han sido malos. Han sentado en el Congreso 14 diputados (7 de ERC y 7 de Junts), cuando en la legislatura anterior ten3an 23 (13 de ERC, 4 de Junts, 4 del PDeCat y 2 de la CUP). El PSC ha obtenido m3s votos y esca3os que todos los independentistas juntos y tanto ERC

como Junts no s3lo han sido superados en votos por los socialistas, sino tambi3n por Sumar y el PP, lo que los sitúa en el cuarto y quinto lugar del r3nking establecido el 23-J por los votantes catalanes.

Estos pobres resultados, sin embargo, no impiden que la configuraci3n del conjunto de la C3mara los sitúe en una posici3n de fuerza al quedar en sus manos buena parte de la responsabilidad de que haya un nuevo Gobierno de coalici3n presidido por Pedro S3nchez o elecciones el 14 de enero pr3ximo. Fortaleza en la superficie y debilidad en el fondo, una combinaci3n dif3cil de gestionar que requiere una finura pol3tica que no se adivina en las declaraciones púbricas de los dirigentes independentistas, aunque se aprecia en algunos gestos, como el reencuentro de Junts con el pragm3tico PNV.

La derrota de Alberto Núñez Feij3o y la eventual reelecci3n de Pedro S3nchez se han fraguado en Catalunya, que aporta 48 diputados de 350, casi la s3ptima parte del Congreso. En la sesi3n de investidura fallida del presidente del PP, 40 diputados catalanes votaron en contra (39 por la equivocaci3n de Eduard Pujol en la segunda votaci3n) y s3lo 8 a favor, 32 votos de diferencia. Si a estos se suman los 14 votos de diferencia entre los diputados vascos resulta que Feij3o perdi3 en los dos territorios que se reclaman como naci3n por 46 votos, que no logr3 compensar con la diferencia de 40 votos a favor que logr3 entre los diputados del resto de Espa3a. Visto desde el ángulo opuesto, sin Catalunya y el Pa3s Vasco, Pedro S3nchez habr3a sufrido una dura derrota.

Si hay algo que se demuestra elecci3n tras elecci3n es que en Espa3a hay tres sistemas de partidos: el catal3n y el vasco, donde los grupos nacionalistas tienen un papel determinante, y el del resto del territorio, donde se impone el bipartidismo PP-PSOE, m3s o menos atenuado por otros grupos de 3mbito estatal o local. Los

diferentes sistemas de partidos responden objetivamente a realidades nacionales diversas, cuya articulaci3n se apunta en el art3culo dos de la Constituci3n, que reconoce la existencia de “nacionalidades”, pero que no ha evolucionado hacia una estructura plurinacional. Al contrario, durante el largo periodo de gobiernos de Felipe Gonz3lez se opt3 por la uniformizaci3n de las autonom3as, el denominado ‘caf3 para todos’, y luego Jos3 Mar3a Aznar fij3 la actual estructura auton3mica como la m3xima descentralizaci3n posible.

Encontrar un camino por el que salir de la rotonda y circular, aunque sea con lentitud, requiere echar mano de la inteligencia pol3tica. Y de grandes dosis de realismo. El proceso que condujo a la crisis de 2017 estuvo plagado de errores atribuibles sobre todo al Partido Popular y su entorno de poder, por un lado, y a los grupos independentistas, por el otro. Una diferencia importante entre unos y otros es que el nacionalismo espa3ol ha crecido de manera saludable fomentando una guerra contra el enemigo interior catal3n (o vasco, tanto da) aunque a veces lo hiciera con torpeza, mientras que al nacionalismo catal3n el choque frontal lo ha metido en un callej3n de dif3cil salida. Aunque al principio parec3a que la ineptitud de Mariano Rajoy

(aparente o real) era una m3quina de fabricar independentistas, el tiempo ha mostrado que el enfrentamiento directo ten3a mucho de trampa.

En 2017 se produjo un conflicto entre el principio de legalidad y el principio democr3tico en el que ninguna de las partes se tom3 en serio buscar un equilibrio que conciliara a ambos. El Gobierno del PP se neg3 a negociar cualquiera de las reivindicaciones planteadas desde Catalunya y abord3 la situaci3n como un problema de orden público y de imposici3n de la legalidad. Los dirigentes independentistas catalanes, por el contrario, se aferraron al principio democr3tico, aunque ello comportara contravenir la Constituci3n y un mont3n de leyes. Se impuso el m3s poderoso, prevaleci3 el principio de legalidad y los dirigentes independentistas acabaron en la c3rcel o en el exilio.

En aquel momento se constat3 un doble desequilibrio. La fuerza del Estado era inmensamente superior a la de la Generalitat, hasta el extremo de que fiscales y jueces no tuvieron inconveniente en construir abusivamente la ficci3n de que en Catalunya se hab3a producido una rebeli3n, a pesar de que no se hab3a disparado ni un tiro. Con ello pudieron meter pronto en la c3rcel a los principales dirigentes del *proc3s*. Un

segundo desequilibrio era a3n m3s lacerante: el Gobierno del PP y los poderes que lo apoyaban iban en serio mientras que los dirigentes independentistas iban de farol, como reconoci3 pronto la *exconsejera* Clara Ponsat3.

El nacionalismo espa3ol articulado en torno al PP y Vox y con potentes aliados judiciales, econ3micos y medi3ticos sigue siendo hoy tan poderoso como en 2017, lo que imposibilita que el problema de fondo pueda resolverse con la correlaci3n de fuerzas que muestra el resultado de las 3ltimas elecciones. La derecha y la extrema derecha no han conseguido formar Gobierno, pero han dejado claro que avanzar en la amnist3a o hacia cualquier consulta que sugiera, aunque sea remotamente, que se ejerce la autodeterminaci3n en Catalunya, ser3 combatida con fiereza con todos los medios necesarios, legales y no tan legales, como ya demostr3 hace seis a3os.

Cualquier actuaci3n ha de tener en cuenta esta realidad. Obviarla volver3a a llevar a los mismos resultados que en 2017. Pero los resultados de julio tienen la virtud de volver a situar al partido socialista en la encrucijada y le obligan a tomar una decisi3n importante. O compra el relato de la derecha y se convierte en un actor secundario de la pol3tica espa3ola por mucho tiempo o abre un camino, por estrecho que sea, que conduzca hacia una eventual resoluci3n del conflicto y garantice que sigue siendo un partido importante. De

la mano de Pedro S3nchez vuelve a optar por esta segunda v3a.

Pese a las amenazas de la derecha, la herramienta escogida para abrir ese camino es la amnist3a. No supone ninguna concesi3n ideol3gica y evita que el goteo de juicios a cargos medios de la Generalitat y simples ciudadanos prolongue el conflicto durante a3os y siga envenenando las relaciones. Supone el reconocimiento de que un conflicto pol3tico no deber3a haberse judicializado, un error que un Gobierno del PP jam3s admitir3a, pero s3 puede hacerlo, corriendo grandes riesgos, un Gobierno progresista.

Para que la b3squeda de esa senda de salida fructifique, los partidos independentistas han de poner de su parte. Fundamentalmente han de reconciliarse con la realidad.

Las grandes palabras y las ampulosas gesticulaciones llevaron al fracaso, aunque sigan simulando que aquello fue una gran victoria. Marcarse objetivos inalcanzables a corto plazo lleva a la frustraci3n, como ha quedado demostrado. Plantear ahora la amnist3a como un triunfo, que lo es, parece m3s inteligente que llorar por la autodeterminaci3n que pudo ser y no fue.

Aunque desagrade a los partidos independentistas es objetivamente importante consolidar en Catalunya un amplio espacio que incluya las fuerzas nacionalistas y las de izquierdas, lo que represent3 en la transici3n el catalanismo pol3tico, aunque ahora adopte formas distintas. Son el conjunto de esas fuerzas las que han ganado a la derecha espa3olista por 40 a 8 y evitado un gobierno de la derecha con la extrema derecha. Es bueno recordar que un edificio s3lido se construye a partir de los cimientos.

El 23-J ha abierto esa oportunidad. Si no se aprovecha se celebrar3n elecciones el 14 de enero, de las que cabe esperar uno de estos dos resultados: que el nuevo Congreso sea muy parecido al actual y se haya malgastado tiempo y confianza o que la derecha logre su objetivo de regresar a la Moncloa de la mano de la extrema derecha.

Aldo Salgado Sierra

Analista de Desinformació i operacions d'influència

El campo de la manipulación de la información

El concepto de “campo” de Pierre Bourdieu se refiere a un espacio social semiautónomo de lucha, en el que los individuos o instituciones operan y compiten por los recursos específicos que son valorados en ese campo particular. Cada campo tiene sus propias normas, lógicas y formas de capital específicas. Los individuos que operan dentro de un campo están sujetos a sus reglas y lógicas, y participan (conscientemente o no) en las luchas del campo para preservar o transformar esas reglas.

En el campo de la manipulación de la información confluyen estados, partidos políticos, empresas y agencias de comunicación política y de relaciones públicas. Estos actores comparten la idea de la comunicación como una he-

rramienta para conseguir modificar la conducta, una herramienta de poder y dominación. En esta publicación de la [doctrina militar de la OTAN](#)¹, podemos leer al respecto de Operaciones de Información, en la página 27:

“Las estrategias organizadas mediante Operaciones de Información (Info Ops) se dirigen específicamente a moldear la voluntad, modificar la comprensión y habilitar las capacidades que fomentan tanto el entendimiento de la situación como la aplicación concreta de la voluntad para actuar. Por lo tanto, estas estrategias son relevantes y aplicables a lo largo de todas las posibles operaciones militares.”

En este artículo centraremos nuestra atención en las agencias de RRPP y COMPOL. ¿Cómo han evolucionado hasta ser lo que son hoy en día?

Contexto histórico y social

Gareth Thompson, en su libro “Post-Truth Public Relations”, articula que la década pasada presencié cambios tan significativos en la sociedad y las prácticas de las agencias de relaciones públicas que podemos identificar un cambio de época. Así, tenemos por un lado la era de las relaciones públicas clásicas, que abarca aproximadamente 80 años, comenzando entre 1923 y 1928 con la publicación de los primeros libros de Edward Bernays, el “padre de las relaciones públicas”, sobre propaganda y opinión pública, y se extiende hasta la década iniciada en 2010.

Surge un nuevo estilo de relaciones públicas que responde a la emergencia de nuevas condiciones sociales, pero también es una continuidad del uso que daba Ed-

ward Bernays a los ardides de relaciones públicas (“PR stunt”) en los años 20 y 30. Para los años 80 y 90 “la manufactura de eventos noticiosos enteramente sintéticos con el solo propósito de generar interés mediático y cobertura noticiosa” se había industrializado (pág.6)

Bernays, por ejemplo, orquestó un evento en el que mujeres, presentadas como activistas por los derechos femeninos, fumaban cigarrillos en público durante el desfile del Día de Pascua en Nueva York, en 1929. Aunque se presentó como un acto de emancipación femenina, en realidad fue una estrategia pagada por la American Tobacco Company para expandir su mercado femenino.

Sin embargo, el mayor ardid orquestado por Bernays fue el golpe de Estado en Guatemala en 1954, llevado a cabo para defender los intereses de su cliente, la bananera United Fruit Company.

Condiciones Sociales	Componente de Relaciones Públicas
Sociedad Dividida	Retórica divisiva
Comunicación multicanal	Estrategias de comunicación diversificadas
Sobrecarga informativa	Relatos emocionales y desinformación
Dominación de lo digital	Influencers de redes sociales, comunicación computacional
Baja atención / sobrecarga mediática	Estilo de comunicación grosero y agresivo
Capitalismo de vigilancia	Propaganda computacional hipersegmentada y adaptada a rasgos psicológicos y actitudes

Modificado de la tabla 1.1 La condición de la post-verdad en la sociedad y sus componentes de Relaciones Públicas. “Post Truth Public Relations”. pag 5

El **capitalismo de vigilancia** es un término acuñado por la socióloga

Shoshana Zuboff en su libro “The Age of Surveillance Capitalism”. Describe un nuevo régimen económico que crece y obtiene beneficios a través de la vigilancia masiva y la datafización de la vida cotidiana. El comportamiento humano se convierte en un producto comercial que puede ser comprado y vendido en el llamado “mercado de futuros del comportamiento”. A través del uso de algoritmos y la hipersegmentación publicitaria, las empresas intentan predecir y modificar el comportamiento de las personas para alinearlos con sus objetivos, ya sean comerciales o políticos.

Para la industria de las relaciones públicas, cuyo propósito último es influir en el comportamiento, el surgimiento y consolidación del capitalismo de vigilancia y del mercado de futuros del comportamiento gestionado por Google, Meta, X/Twitter, representó una oportunidad de expandir el alcance y eficacia de sus tácticas. Una novedad en las operaciones, pero una continuidad en las intenciones.

Relaciones de producción en el proyecto desinformativo

El poder y la posición relativa entre asesores y agencias se disputa sobre todo durante los periodos electorales. Las campañas electorales victoriosas son el método para acumular capital simbólico, garantizando un espacio en las conferencias especializadas del sector, visibilidad y la atención de futuros clientes: candidatos, par-

tidos políticos y gobiernos.

Dentro de la propia agencia de comunicación política, en la cúspide de las relaciones de producción nos encontramos al asesor de comunicación política, casi siempre dueño y/o cara visible de la agencia. De la fuerza de su marca personal depende su éxito comercial. “Es un maestro del marketing. Pero del suyo. Te vende y te envuelve. Él es aquí, él es allá. Pero luego no tiene nada de contenido”, nos decía una ex trabajadora de una de estas agencias, con la cual hablamos durante la realización del artículo “Honduras, paraíso para los desinformadores²”, dentro de la investigación transnacional “Mercenarios Digitales³”.

En la base, nos encontramos un tipo de empleo no estándar, con contratos temporales (si los hay), la obligatoriedad de trabajar horas extras no remuneradas y una movilidad ascendente nula. El proyecto digital desinformativo generalmente nace y muere con el periodo electoral, a menos que el candidato o partido, una vez en el poder, encargue a la misma agencia su comunicación social. Aunque el proyecto pueda tener continuidad en ese caso, las condiciones laborales precarias generan una alta rotación de personal.

El producto desinformativo resultante es de baja calidad, producido en serie y de forma masiva. Este proceso de producción mcdonalizado, inunda el espacio

digital con piezas de desinformaci3n, publicidad y cuentas falsas con poca capacidad de influir directamente en la opini3n p3blica en general. pero s3 a grupos y colectivos concretos a trav3s de la hipersegmentaci3n y personalizaci3n del mensaje, conformando as3 mensaje correcto para la gente correcta.

Especializaci3n del trabajo “El Rey de Internet”

Sergio Jos3 Gutierrez es el nombre del protagonista de la portada de la revista [Washington COMPOL publicada a finales de 2017](#)⁴. Subtitulado como “El Rey de Internet”, la agencia de comunicaci3n digital del mexicano ya hab3a trabajado en aquel entonces en la campaa de Hillary Clinton y Macron. Declara que se ha codeado con acad3micos de la talla del soci3logo Manuel Castells.

En su art3culo “Estos son los tipos de agencias en la CONSULTOR3A POL3TICA DIGITAL” nos explica:

“OUTLETS:

Los nuevos en la cuadra. Medios digitales no oficiales que permiten la propagaci3n de las fake news. Se dice que entre el 50% al 90% de la inversi3n en publicidad digital se va a ellos. Hay un par de grupos en Latinoam3rica, fuertes en este tema como D.O.G. y otros cinco m3s en EE. UU.”

Tambi3n nos dice cu3l es el papel de Espora, su agencia:

“AGENCIAS DE ESTRATEGIA DIGITAL:

Encabezan la consultor3a digital en las campaa o gobiernos. [...] **Los estrategas digitales impulsan y amplifican el mensaje v3a agencias de pauta, outlets, activismo, PR o reputaci3n.** [...] De estas, no hay m3s de 5 en todo el continente y no m3s de diez en el mundo. **Espora es una de ellas.**”

Nos enteramos as3, que existen agencias de comunicaci3n pol3tica especializadas en crear falsos medios de comunicaci3n (o medios de comunicaci3n no oficia-

les, en palabras de Sergio Jos3) desde los cuales distribuir desinformaci3n, y que son parte de las herramientas que una agencia de estrategia digital utilizar3 para impulsar y amplificar un mensaje.

Espacios de articulaci3n

Si bien no hay nada similar a un “congreso de agentes de desinformaci3n”, s3 que hay una serie de eventos y congresos de comunicaci3n pol3tica, donde los agentes que se dedican a la desinformaci3n son parte estructural de estos eventos.

Debido a la competencia entre actores de este campo y para acumular capital simb3lico, despu3s de terminada una elecci3n, algunos son capaces de contarlos con detalle sus estrategias. Con el escrutinio p3blico centrado siempre en sus clientes, candidatos y partidos pol3ticos, las estrategias y pr3cticas realizadas por las agencias de comunicaci3n pol3tica hab3an logrado pasar desapercibidos. Su papel de vector de pr3cticas de desinformaci3n en el espacio digital no hab3a sido reconocido.

“Del 2% al presidente: la historia del Dr. Giammatei”

Es el nombre de la presentaci3n realizada en 2020, durante la XV Cumbre Mundial de Comunicaci3n Pol3tica en Canc3n, M3xico, por los asesores de comunicaci3n pol3tica Poll Anria y Kif Nava. En ella contaron las estrategias que llevaron a cabo para que Alejandro Giammatei ganase las elecciones de Guatemala en 2019. Gracias a la investigaci3n del medio guatemalteco [Vox Populi](#)⁵, publicada en julio de 2020, podemos ver al estratega de campaa, Poll Anria, diciendo c3mo hicieron un noticiero falso llamado Centro Am3rica News:

“Hicimos un noticiero que tampoco lo pod3amos poner en las redes sociales del partido porque era ilegal. As3 que hac3amos un noticiero llamado Centroam3rica News donde pas3bamos

Washington
COMPOL

Estos son los tipos de agencias en la CONSULTOR3A POL3TICA DIGITAL

■ POR SERGIO JOS3 GUTI3RREZ

AGENCIAS DE ESTRATEGIA DIGITAL:

Encabezan la consultor3a digital en las campaa o gobiernos. No hay m3s de 10 en todo el continente. Definen qu3 se comunica, a qui3n, cu3ndo, por qu3 v3a, con qu3 veh3culo o contenido y con qu3 intensidad y frecuencia tras estudios antropol3gicos y de opini3n p3blica digital. Metabolizan la informaci3n dada por las agencias de *analytics* o inteligencia para tomar decisiones cotidianas.

Los estrategas digitales impulsan y amplifican el mensaje v3a agencias de pauta, outlets, activismo, PR o reputaci3n. Dirigen y eval3an los contenidos hechos por publicistas digitales y quienes validan las nuevas tecnolog3as en diferentes ramas como el geofencing o las apps. De estas, no hay m3s de 5 en todo el continente y no m3s de diez en el mundo. **Espora es una de ellas.**

paneles digitales v3a emails. Cinco de las diez agencias de estrategia digital en el mundo tienen tambi3n esta 3rea internamente. Espora la tiene especializada en Thick Data.

AGENCIAS DE PUBLICIDAD DIGITAL O CONTENIDOS DIGITALES:

Desarrollan y producen todo lo visual, est3tico o en video. De estas hay varias. En Espora no se hacen contenidos digitales que requieran producci3n. Se subcontratan este tipo de agencias y se eval3a cada contenido antes, durante y despu3s.

AGENCIAS DE BIG DATA:

Recopilan o generan las bases de datos y permiten una microsegmentaci3n con m3s cruces o m3s precisa que la data que da Facebook o Google. Las agencias de estrategia digital tienen esta 3rea o una alianza estrat3gica. Espora tiene la suya.

AGENCIAS DE ANALYTICS:

Miden la conversaci3n digital, el en-

LAS AGENCIAS DE COMMUNITY MANAGEMENT:

Hacen contenidos para el autoconsumo de las redes de los candidatos y para crecer org3nicamente poco a poco. Son usadas en tiempos de bajo presupuesto. Son quienes hacen la cobertura cotidiana de los candidatos.

LAS AGENCIAS DE REPUTACI3N O PR:

Gestran un mont3n de notas positivas en la parte digital de los medios tradicionales o con influencers. Hay varias agencias de estas. Espora las subcontrata.

OUTLETS:

Los nuevos en la cuadra. Medios digitales no oficiales que permiten la propagaci3n de las fake news. Se dice que entre el 50% al 90% de la inversi3n en publicidad digital se va a ellos. Hay un par de grupos en Latinoam3rica fuertes en este tema como D.O.G. y otros cinco m3s en EE. UU.

Sergio Jos3
Guti3rrez

el contenido de las caminatas y recorridos del doctor.”

La página web y de Facebook de Centro América News⁶ a día de hoy todavía siguen disponibles. Esto es un patrón en las prácticas de Facebook, que no se suele dar ninguna prisa para investigar las operaciones de influencia que ocurren en el Sur Global aunque tengan las evidencias y todas las herramientas para actuar sobre ellas.

Indianos digitales

“En Xavi Domínguez se’n va anar a fer les Amèriques després de passar per l’Ajuntament com a col·laborador meu.”, dice Lluís Miquel Perez, alcalde de Reus de 1999 a 2011 por el PSC, durante la presentación de un evento celebrado el 10 de enero de este año en la Casa de Lectura de Reus. “Nous temps: El paper de la nova comunicació política⁷”, rezaba el cartel del mismo, con Ernest Benach y Xavier Domínguez como ponentes.

Estos “indianos digitales”, tras prosperar en las Américas, regresan a sus ciudades natales con un halo de respetabilidad e impartiendo conferencias, mientras que sus actos de desinformación y sus consecuencias en el extranjero permanecen en la sombra.

En octubre de 2021, la agencia Wish&Win, propiedad de Xavier Domínguez, fue identificada realizando una operación de influencia en el contexto de las elecciones hondureñas. Esta operación incluía la suplantación de identidad corporativa de medios reconocidos, como “El Universal” de México, y la creación de al menos seis sitios web de medios falsos. Los hallazgos fueron expuestos por *Contracorriente*, *Expediente Público*⁸ y, en inglés, por *Rest Of World*⁹. Facebook hizo un cierre masivo¹⁰

de los activos digitales de Wish&Win: 12 cuentas y 172 páginas de Facebook, y 11 cuentas de Instagram, que en total habían atraído a más de 551.000

seguidores y gastado 285.000 USD en publicidad. La operación se enfocaba a audiencias en México, República Dominicana, El Salvador, Honduras y Ecuador.

1 Allied Joint Publication 10.1, Allied Joint Doctrine for Information Operations (publishing.service.gov.uk)

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1186465/AJP_10_1_Info_Ops_UK_web.pdf

2 Honduras, paraíso para los desinformadores - *Contra Corriente*

<https://contracorriente.red/2023/08/03/honduras-paraíso-para-los-desinformadores/>

3 Mercenarios Digitales - *El Clip*

<https://www.elclip.org/mercenarios-digitales/>

4 Lo llaman El Rey del Internet, conoce a: Sergio José Gutiérrez | MPR GROUP (mprgroupusa.com)

<https://mprgroupusa.com/2018/01/30/lo-llaman-el-rey-del-internet-conoce-a-sergio-jose-gutierrez/>

5 Poll Anria y Kif Nava revelaron cómo ellos y el partido Vamos manipularon la Ley Electoral - *Vox Populi* (voxpopoliguatete.com)

<https://voxpopoliguatete.com/poll-anria-y-kif-nava-revelaron-como-ellos-y-el-partido-vamos-manipularon-la-ley-electoral/>

6 Centro América News | Facebook

<https://www.facebook.com/centroamefricanews/>

7 Xavi Domínguez i Ernest Benach: «Nous temps: El paper de la nova comunicació política» - YouTube

https://www.youtube.com/watch?v=rkdNq4h21hw&ab_channel=CentredeLecturaReus

8 Es falso que Mel Zelaya esté involucrado en los Pandora Papers (contracorriente.red)

<https://contracorriente.red/2021/10/29/es-falso-que-mel-zelaya-este-involucrado-en-los-pandora-papers/>

9 Prominent PR firm spreading disinformation ahead of Honduran elections - *Rest of World*

<https://restofworld.org/2021/political-pr-firm-disinformation-honduras-elections/>

10 December-2021-Coordinated-Inauthentic-Behavior-Report-2.pdf (fb.com)

<https://about.fb.com/wp-content/uploads/2022/01/December-2021-Coordinated-Inauthentic-Behavior-Report-2.pdf>

ID	URL	FECHA	OPORTUNIDAD	IMPACTO
1	facebook.com/wishwin	18 Jan 2021	18 Jan 2021	18 Jan 2021
2	facebook.com/wishwin	18 Jan 2021	18 Jan 2021	18 Jan 2021
3	facebook.com/wishwin	18 Jan 2021	18 Jan 2021	18 Jan 2021
4	facebook.com/wishwin	18 Jan 2021	18 Jan 2021	18 Jan 2021

EL INFORMANTE ONLINE, TESTIGO NOTICIAS.NET, LA OTRA CARA DE LATINOAMÉRICA, NOTICIAS CUJ, CATRACHO MACIZO

→ TODAS SON PARTE DE LA "BRIGADA DIGITAL" DE WISH & WIN PARA DIFUNDIR NOTICIAS FALSAS.

Per a Julian Assange: una crida llançada per Mediapart

L'equip editorial de Mediapart

Benvolgut senyor president dels Estats Units d'Amèrica,

Som periodistes, i com a tal hem vingut a demanar-vos que desistiu de cometre una injustícia contra un dels nostres: Julian Assange.

Després de tretze anys de persecució, aquest ciutadà australià es troba actualment empresonat al Regne Unit sota amenaça d'extradició als Estats Units, a instàncies d'una justícia condicionada que el tracta com si fos un espia o un traïdor. Més enllà del destí inic del fundador de WikiLeaks, aquest procediment converteix el periodisme en un delictes i posa en perill tots els que en fan la seva professió arreu del món.

Som periodistes, és a dir, servim un dret fonamental universalment proclamat: el dret a conèixer tot allò que sigui d'interès públic, un dret que, als Estats Units, està protegit per la Primera Esmena de la Constitució. Els periodistes, diu el Tribunal Europeu de Drets Humans, són els "gossos guardians" de la democràcia. Poden molestar, disgustar, esverar-se, però són necessaris perquè la ciutadania conegui tot el que es fa en el seu nom, perquè pugui decidir lliurement, sense quedar engegada per la propaganda i la mentida.

Julian Assange no ha fet més que revelar informació d'interès públic, i en aquest sentit ha actuat com a periodista. En podem donar fe especialment perquè hem publicat aquesta informació, hem col·laborat activament amb WikiLeaks i, en alguns casos, hem publicat investigacions signades per

Julian Assange. Tot i que el món sencer ha pogut jutjar la utilitat democràtica de les seves revelacions, els processos que els Estats Units d'Amèrica inicien contra ell només poden reforçar els poders autoritaris en la repressió del periodisme independent i de la premsa lliure.

Som periodistes, diversos en les nostres sensibilitats i opinions, però tots compromesos amb un mateix ideal professional: servir la veritat dels fets. Per això, senyor president, us instem a posar fi al procediment d'extradició contra el fundador de WikiLeaks. Per tal de restablir la veritat de la qual som els garants: davant de la història, Julian Assange ha servit al periodisme.

Primers signants:

- **Mediapart** (Edwy Plenel, director i cofundador - França)
- **Der Spiegel** (Melanie Amann, coeditora en cap - Alemanya)
- **Il Fatto Quotidiano** (Marco Trava-glio, director - Itàlia)
- **InfoLibre** (Jesús Maraña, Editorial Director, i Daniel Basteiro, redactor en cap - Espanya)
- **Vilaweb** (Vicent Partal, director del diari català en línia - Espanya)
- **Reflets.info** (Antoine Champagne, director editorial - França)
- **Blast** (Denis Robert, Fondevor - França)

Els mitjans de comunicació que vulguin unir-se a aquesta crida poden fer-nos-ho saber escrivint a l'adreça de correu electrònic: pourassange@mediapart.fr

Aquesta crida ja ha estat enviada al president dels Estats Units

PUBLICACIÓ AL BLOG DE MEDIAPART
27/9/2023

Link:
<https://www.mediapart.fr/biographie/la-redaction-de-mediapart>

Ramon Alberch, la humanització de l'arxivística

Entrevista a Ramon Alberch, arxiver
Per Josep Ramon Giménez i Lita Gilabert

Ramon Alberch i Fugueras és un arxiver de vertigen, perquè ha estat arxiver municipal de Girona, arxiver en cap de l'Ajuntament de Barcelona, subdirector general d'Arxius i director de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents de la UAB. Ha estat cofundador i president de l'Associació d'Arxivers de Catalunya i cofundador i president de l'ONG Arxivers sense Fronteres. Actualment és professor convidat a les universitats Autònoma de Barcelona, Carlos III de Madrid, Pontificia Javeriana de Bogotà, Andina Simón Bolívar de Quito y IGlobal de Santo Domingo, així com coordinador del Grup de Treball de Dinamització Cultural dels Arxius de la Asociación Latinoamericana de Archivos. Recentment ha estat guardonat amb el premi Fellow of the ICA (Consell Internacional d'Arxius).

L'arxivística, una professió popularment poc coneguda, més enllà de veure en un arxiver una persona que rep dades, les ordena, classifi-

ca i serveix als usuaris quan aquests les reclamen.

La gent veu l'arxiu com un cenacle d'estudiosos i erudits que investiguen o ho veu com una feina d'organitzar arxius, no ho veu com un mètode. El canvi que fem la meva generació és obrir una tercera via. Hi ha la via de l'arxiu històric, que té un cert prestigi perquè hi van els investigadors i després fan llibres, o les grans figures de la historiografia que anaven als arxius, com l'Arxiu Nacional i li donaven un prestigi. Després hi havia l'arxiu administratiu, que té un sentit utilitarista des de buscar la llicència d'obres de casa teva o un document que demostris que tu ja has pagat un impost. I l'Arxivística moderna considera els arxius administratius com els arxius històrics del futur, que formen part de la història d'un país i que els hem de guardar en condicions. L'altra visió és la que tenim un grup de la meva generació, que vam crear fa vint-i-cinc anys Arxivers Sense Fronteres, que el que volem és potenciar la via dels drets humans. El nostre grup d'arxivers vam pensar que els grans postulats dels drets humans -memòria, veritat, justícia i reparació- es compliran en major o menor mesura en tant que els arxius estiguin organitzats, accessibles i protegits. I comencem a plantejar un

discurs que integra arxius històrics i administratius.

Així, per exemple, quan un ciutadà vol la reparació de la Guerra Civil espanyola, ho fa l'any 78 quan torna de l'exili i va als arxius a buscar proves de propietat, a partir d'aquell moment apareix el valor jurídic-legal dels documents, que permet ajudar una de les causes dels drets humans, que és la política de reparació de les injustícies que s'han comès.

El país del món on ho tenen més clar és Colòmbia en el procés de superació del conflicte. Vaig ser assessor dos anys de la Jurisdicció Especial per a la Pau, i gràcies a l'organització dels arxius, a una persona que només anava a ser jutjada per dues proves en contra, se li van trobar trenta-cinc proves en contra. Probablement, sense l'organització dels arxius, aquest home se n'hauria sortit gratis en lloc dels vint-i-cinc o trenta anys que li van caure al damunt.

 A promotional flyer for a course titled 'CURSO Archivos, imagen, máquetin y comunicación'. The flyer is yellow and white with a blue header. It includes the following text:

- CURSO Archivos, imagen, máquetin y comunicación**
- Impartido por Ramon Alberch (España)
- Programa de capacitación sin costo para socios de la ALA
- Inscripciones abiertas (Cupo limitado)
- Cuando arrives dirigete a los socios de la ALA y personas interesadas en el tema
- Fecha: 21 y 23 de septiembre
- Horario: 10:00 horas de tarde (duración: 2 horas)
- Costo para no socios: \$20 USD
- Inscripción y mayores informes: www.alaarchivos.org o al correo electrónico: especial@indpaq.archivos.org

 There is a small photo of Ramon Alberch and a lightbulb icon at the bottom.

L'Arxivística combina història, dret, paleografia, diplomàcia, història de les institucions, informàtica, màrqueting. Com aquell que diu, des de la paleografia a la digitalització?

Jo faig broma dient que l'arxiver és l'humanista del segle XXI, perquè dic que l'arxivística abans era com una eina de l'historiador, ell arribava a l'arxiu per treure'n profit, no pas per organitzar-lo. Ara ha canviat totalment la situació. Quan

ets historiador està a un costat per investigar i quan ets arxiver t'has de posar a l'altre costat per organitzar la informació, perquè els altres hi puguin accedir. Aleshores, què et trobes? Posem el cas de Barcelona, on tens documents potents des del segle XII fins al segle XXI en tota mena de suports: pergamí, paper, audiovisual, cartogràfic... una varietat brutal. També et trobes amb documents de moltes menes escrits en lletres de vuit-cents anys d'evolució cal·ligràfica i amb documents administratius actuals que tenen un valor legal molt clar, els uns de dret administratiu, jurídicament, i els altres medievals, que també has d'entendre el seu valor. Per organitzar-lo has de tenir un mètode, i per tenir aquest mètode has d'estudiar i entendre els documents de l'època en el context que han estat creats. A més, és una feina molt delicada quan arriba un document a l'arxiu, perquè has de decidir què s'hi quedarà i què s'eliminarà. Durant molt de temps s'eliminava el que l'historiador pensava que no seria útil per a la història futura. Però qui podia a pensar, fa quaranta anys, que la història del feminisme seria tan important? Ningú. Què sé jo el que serà important d'aquí a trenta anys? Per tant, no podem valorar la documentació pensant en el futur, sinó en el present.

Però per interpretar uns documents has de conèixer el context en què s'han produït?

És evident. El que passa és que de cent anys enrere han quedat els restes del naufragi. Ningú preveia què podia tenir valor. Abans hi havia un criteri personal, subjectiu per decidir el que s'arxivava, però ara hi ha una norma que, en rebre la documentació, una comissió interdisciplinària, amb juristes i historiadors, ja decidirà què es guardarà. Penseu que s'elimina un 65-70 % del que es produeix, si no, seria impossible.

L'Ajuntament de Barcelona té cinquanta quilòmetres de documents i l'Arxiu Nacional, setanta. És a dir, el seu volum, la desmesura de l'arxiu el faria impossible d'investigar. De totes maneres, no es pot deixar l'arxiu al criteri ideològic i polític de l'arxiver, perquè hi ha el perill de l'eliminació de proves, que això ha passat. Qui controla els serveis d'intel·ligència? Què eliminen i què conserven? O en una revolució, com la francesa, què van fer els revolucionaris? Doncs cremar tots els arxius de la noblesa francesa. Per què? Perquè allà hi havia tots els documents que els tenien captius i vassalls per a tota la vida. Destruint-los, el poble baix s'alliberava del jou que el sotmetia a la noblesa.

També pel que fa a la titulació de terres, com passa amb les poblacions indígenes a l'Amèrica Llatina, per exemple. A la selva brasilera fa poc ha sortit la sentència del Tribunal Suprem de Brasil que obliga a retornar les terres als indígenes de l'Amazònia, que ara són propietat d'oligarquies. Això portarà problemes. I a Colòmbia, la Unidad de Restitución de Tierras, un dels serveis que treballen amb més documents a Colòmbia, s'enfronten a la restitució de set milions de persones desplaçades. Aquests pobles originaris no tenen la cultura del registre. Però tota la gent de l'entorn de l'uribisme colombià que s'ha apropiat de

Recepció a l'Ajuntament de Beijing, 2001

quilòmetres de documents, aquests sí que van córrer de seguida a registrar-ho i ara tenen un document que diu que les terres són seves.

Com a arxiver us heu implicat socialment i políticament, i avui aquesta implicació és molt important per a la memòria històrica.

La gent, quan parla de memòria històrica, s'imagina Guerra Civil espanyola, exemplificat molt en guerra civil i transició política, que és el més recent. La memòria històrica és l'exercici d'utilitzar, no només els arxius, les biblioteques, els museus, etc., sinó tots els elements culturals per entendre el teu present a partir del passat. La memòria històrica és recordar el passat, recuperar-lo, reinterpretar-lo i explicar-lo al ciutadà. L'arxiu és molt important aquí perquè és un dels elements de referència per dur a terme la memòria històrica. Però haig de dir que aquí s'ha anat perdent un dels elements referencials de la memòria, que són els testimonis de les persones. A l'Amèrica Llatina els testimonis orals tenen una importància

cabdal, perquè allà no tenen tanta documentació escrita. Aquí, el fet de tenir superabundància de documentació escrita ens ha fet perdre la referència de parlar amb la gent gran, amb els avis i amb els besavis que deixen el seu testimoni. Ara bé, s'ha centrat molt en testimonis de la Guerra Civil entrevistant gent represaliada, però també cadascú ho explica una miqueta segons com li ha anat. És un tema molt conflictiu encara, i cal tenir cura amb la tendenciositat.

Hi ha un llibre d'èxit d'en David Rieff, fill de Susan Sontag, *Elogio del Olvido*, on critica que quan la memòria la portem al nivell d'imposició i d'obligació institucional, en lloc de cauteritzar ferides les revifa. I posa l'exemple, que ja és un clàssic: els jueus, que tant han patit l'Holocaust, com és que maten ara palestins sense adonar-se del que van fer amb ells? O els serbis, que amb les ferides de la Segona Guerra Mundial, en el moment que veuen que poden controlar Iugoslàvia, arrasen Croàcia i Bòsnia sense cap pietat. David Rieff, en un altre llibre, va amb més cura dient que la

memòria, com a obligació institucional, és un error. Des de Colòmbia se li va dir, "no, perdona, hem de cauteritzar ferides, i per cauteritzar ferides hem de recordar el passat i veure què hem fet malament. Una altra cosa és que qui vulgui oblidar tingui dret a oblidar".

La memòria com a estat pur no existeix. L'obligació de l'arxiver és tenir el màxim d'informació ben organitzada, classificada, escrita i plural, i després que l'investigador, que el suposem de bona voluntat i, sobretot, amb mètode i amb eines, sigui capaç de fer la recerca al més equilibrada possible.

I referent a la Guerra Civil, em ve al cap el paper que heu tingut en el retorn dels "papers de Salamanca".

Un cas emblemàtic del que són els arxius: segresten uns documents i els treuen del seu espai perquè són proves per poder acusar altres persones, els porten a Salamanca i els utilitzen per als judicis sumaríssims. La valoració que fan de Lluís Companys, que si era d'una lògia maçònica, i ja sabem l'obsessió de

Franco pels maçons. Això sol, per a Companys, ja era una pena de presó. A més era catalanista. Aleshores valoraven el que els interessava de la informació que tenien. Això són els arxius com a instrument de la repressió. A l'arxiu de Salamanca van començar a dir que els arxius estaven allà per motiu d'una guerra i que allà ja estaven bé. Doncs no, perquè si hi ha els llibres d'actes de 1936-1939 de Girona, el seu lloc precis és aquí, perquè entre els de 1935 i els de 1940, falten aquests tres de Girona. I això, en arxivística, és el principi de procedència. Els documents tenen sentit en funció de l'espai on s'han produït. A Salamanca deien que havien de fer un estudi de la repressió i que s'hauria de mantenir l'arxiu unificat. Doncs no senyor, el digitalitzem, que és el que vàrem fer, us quedeu el material digital vosaltres, i retornem els documents al seu lloc d'origen. L'època abans que arribés jo es va enverinar d'una manera brutal. Al final hi va haver un moment en què Zapatero també necessitava els socialistes catalans, que en aquella època eren una gent molt catalanista i molt picolada. I en Maragall va dir: "si voleu el suport, nois, Salamanca a canvi". I es va fer una operació, del 2005 al 2008, quan es va fer el retorn bàsic. Però va ser per la força. Salamanca és un cas

clar de com l'arxiu pot ser un instrument de lluita política.

I per què veu crear Arxivers Sense Fronteres?

Va ser a l'època de l'alcalde Maragall, que era molt solidari. En acabar la guerra de Bòsnia, va declarar Barcelona com a districte onzè de Sarajevo. Jo vaig anar a veure Maragall i li vaig dir que els arxivers d'allà m'explicaven que els havien bombardejat els arxius i cremat documentacions. Jo estava a l'arxiu de l'Ajuntament de Barcelona, i tenia amb mi gent que treballava de manera solidària, que ja havíem fet feina als arxius de Malabo, la capital de Guinea Equatorial. Així que vam decidir fer el projecte de Bòsnia. A partir d'aquí l'Ajuntament de Bogotà va conèixer el model de l'arxiu de Barcelona i va demanar-nos assessorament. A continuació, ens van demanar assessorament per crear l'arxiu de Montevideo. Ho fèiem amb persones solidàries, com a política de cooperació internacional, i quan arriba en Clos a l'alcaldia de Barcelona decideix que això és una pèrdua de temps, que prou feina teníem per anar ajudant pel món, i ho liquida. Aleshores, ens inventem **Arxivers Sense Fronteres** per seguir fent el mateix. I des de llavors, ara som catorze entitats: a Europa, Espanya, França,

Suècia; després hi ha el Senegal i la República Democràtica del Congo a l'Àfrica, i a Amèrica hi ha els Estats Units, Mèxic, Equador, Colòmbia, Perú, Bolívia Argentina, Uruguai, Brasil i Paraguai. Jo en vaig ser el fundador i, fins fa tres anys, president internacional. Ara la presidenta és una francesa que es diu Christine Martínez, filla d'un exiliat republicà. I haig de dir que li agraeixo a en Clos que ens posés una barrera per decidir d'anar nosaltres pel nostre compte.

Penseu que tot sigui per fomentar la democràcia i la convivència arreu del món?

Sí, però també hi ha negacionisme al nostre sector. Gent que ens diu: "deixeu estar aquest tema, que ja n'hi ha prou". O gent de Colòmbia, que diu que fem com a Espanya: una llei d'amnistia i que no se'n parli més. I jo els dic: "No, sis plau, no feu com a Espanya, perquè la factura us apareixerà trenta anys més tard, acabeu la feina ara. És molt dur jutjar militars, jutjar agents de les FARC, que tot i haver pactat han fet barbaritats. I amb l'ELN veureu com acabareu. Però si ara deixeu això, sense exercir un mínim de justícia i reparació a les víctimes, d'aquí trenta o quaranta anys us apareixerà aquest problema molt més gran".

Congrés d'arxius a Rio de Janeiro, 2002

Transici3n energ3tica y crecimiento o decrecimiento

Enric Prat Carvajal

Historiador y profesor del Barcelona Program for Interdisciplinary Studies de la Universitat Pompeu Fabra

Un sector del ecologismo considera que se puede seguir creciendo econ3micamente sustituyendo las fuentes energ3ticas f3siles por las renovables. En cambio, otro sector sostiene que seguir creciendo de manera continuada, aunque sea con renovables, es insostenible. Estas ideas divergentes no son nuevas. Se remontan a las 3ltimas d3cadas del siglo XX, cuando el bi3logo Barry Commoner se mostr3 favorable a un crecimiento econ3mico basado en las energ3as renovables y el reciclaje de los metales y el matem3tico y economista Nicholas Georgescu-Roegen aport3 argumentos que demostraban la inviabilidad de ese planteamiento, poniendo el acento en la escasez de materiales y en el hecho de que los metales utiliza-

dos en la producci3n econ3mica est3n afectados, al igual que la energ3a, por el segundo principio de la termodin3mica o ley de la entrop3a.

Barry Commoner, en su obra *The Closing Circle*, publicada en 1971, se3al3 que los recursos minerales son limitados y que su utilizaci3n conduce inevitablemente a su reducci3n. Indic3 que cuando los combustibles f3siles se emplean, “la energ3a solar atrapada por ellos hace millones de a3os se disipa irremediablemente”. Tambi3n dijo que el reciclado de los metales podr3a resolver el problema de su escasez. No obstante, reconoci3 que “cualquier empleo de un recurso met3lico entra3a inevitablemente alg3n derramamiento

de material, aunque s3lo sea por efecto de la fricci3n”, lo cual implica que “la *disponibilidad* de este recurso tiende constantemente a decrecer”.¹ Pero en su obra *Making peace with the planet*, publicada en 1990, afirm3 que el l3mite global al crecimiento “no viene determinado por la actual disponibilidad de recursos, sino por un l3mite distante de la disponibilidad de energ3a solar”. Reconoci3 que “existe un l3mite potencial del crecimiento econ3mico debido a las cantidades finitas” de recursos minerales, pero consideraba que en la medida en que la materia no se destruye, los re-

(1) Barry Commoner, *El c3rculo que se cierra*, Esplugas de Llobregat (Barcelona), Plaza & Jan3s, 1973.

cursos materiales “pueden ser reciclados y reutilizados indefinidamente, siempre y cuando la energa necesaria para recogerlos y refinarlos est3 disponible”. Por ello, “el l3mite 13ltimo del crecimiento econ3mico es impuesto por la tasa a la cual la energa solar renovable puede ser captada y utilizada”.² Como se puede comprobar, Commoner argumentaba que el problema no era el crecimiento econ3mico en s3 mismo sino el tipo de crecimiento que se estaba produciendo. Su opini3n era que la producci3n econ3mica pod3a seguir creciendo sin perjudicar al medioambiente si se basaba en la utilizaci3n de la energa solar y si se reciclaban los materiales.

El matem3tico y economista Nicholas Georgescu-Roegen, autor de la obra *The Entropy Law and the Economic Process*, publicada en 1971, part3a de la consideraci3n de que la producci3n econ3mica no s3lo necesita fuentes energ3ticas sino tambi3n los recursos minerales que existen en la corteza terrestre, que son limitados.³ Teniendo en cuenta que la Tierra es un sistema abierto en energa porque recibe la del Sol y cerrado en materiales porque s3lo es viable utilizar los que existen en la corteza terrestre, Georgescu-Roegen lleg3 a la

siguiente conclusi3n: “[...] no es el stock finito de energa solar lo que pone un l3mite al tiempo durante el cual puede sobrevivir la especie humana. Por el contrario, es el exiguo stock de los recursos terrestres lo que constituye la escasez crucial.”⁴ Es decir, consideraba que la principal escasez no ser3a la de la energa, porque se puede disponer de la solar, sino la de los materiales. Por lo tanto, la posici3n de Georgescu-Roegen, que consideraba que los limitados recursos materiales que hab3a en la Tierra eran un obst3culo para el crecimiento econ3mico, contrasta con la de Barry Commoner, que era favorable a un crecimiento econ3mico basado en las energas renovables y el reciclaje de materiales.

Una de las contribuciones fundamentales de Georgescu-Roegen fue se3alar las consecuencias para los procesos productivos que se derivan del segundo principio de la termodin3mica o ley de la entrop3a. El primer principio de la termodin3mica o ley de conservaci3n de la energa establece que la energa ni se crea ni se destruye, aunque puede transformarse en otra forma de energa. El segundo principio de la termodin3mica o ley de la entrop3a afirma que en ese proceso de transformaci3n la energa se

disipa y no puede volver a utilizarse. Georgescu-Roegen explic3 c3mo se produce este fen3meno en el caso del carb3n: “La energa existe en dos estados cualitativos: energa *disponible o libre* [...] y energa *no disponible o ligada*, que el ser humano no puede usar de ninguna manera. La energa qu3mica contenida en un pedazo de carb3n es energa libre, puesto que el ser humano puede convertirla en calor o [...] en trabajo mec3nico.” “Cuando un pedazo de carb3n se quema, su energa qu3mica ni disminuye ni aumenta. Pero la energa libre inicial se ha disipado tanto en forma de calor, humo y cenizas, que el ser humano ya no puede utilizarla. Se ha degradado al estado de energa no disponible o ligada.” Seg3n Georgescu-Roegen, “la ley de la entrop3a es la ra3z de la escasez econ3mica”.⁵

Adem3s, Georgescu-Roegen plante3 que, cuando se utilizan en los procesos productivos, los metales est3n afectados, al igual que la energa, por el segundo principio de la termodin3mica. Los materiales no se pueden reciclar un n3mero ilimitado de veces porque, como se3al3 Georgescu-Roegen, tambi3n est3n afectados por la ley de la entrop3a: “Todo lo que nos rodea est3 continuamente oxid3ndose, resquebraj3ndose, erosion3ndose por el viento y el agua, etc.” “El hecho de que el reciclaje no pueda ser completo demuestra que la materia, al igual que la energa, se disipa

(2) Barry Commoner, *En paz con el planeta*, Barcelona, Cr3tica, 1992.

(3) Nicholas Georgescu-Roegen, *Ensayos bioecon3micos*. Antolog3a, Madrid, Los Libros de la Catarata, 2021.

(4) Nicholas Georgescu-Roegen, *La Ley de la Entrop3a y el proceso econ3mico*, Madrid, Fundaci3n Argentaria/Visor, 1996.

(5) Nicholas Georgescu-Roegen, *Ensayos bioecon3micos*. Antolog3a, Madrid, Los Libros de la Catarata, 2021.

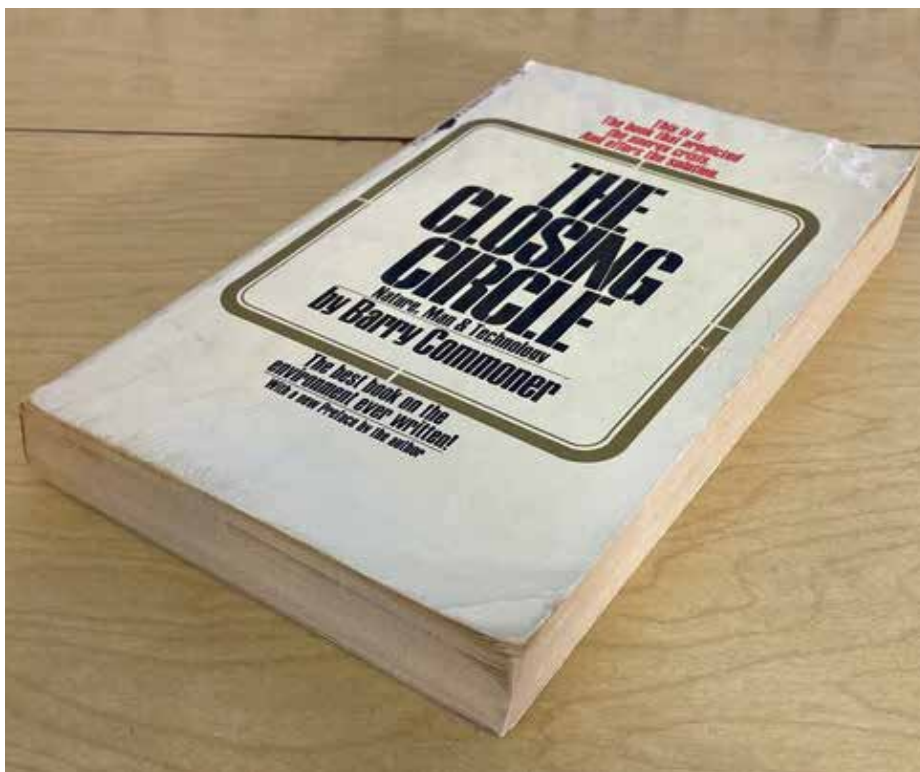
DEL OX3MORON DEL DESARROLLO SOSTENIBLE A LA UTOPI3 DEL DECRECIMIENTO

Ponente: Serge Latouche

Fecha: 22 de mayo de 2018

Lugar: Aula Magna del Edificio
Paraninfo, Universidad de Zaragoza

Hora: 18h30

continua e irrevocablemente. La materia no se pierde. En 3ltima instancia s3lo se convierte en *no disponible* para nosotros.”⁶ En consecuencia, el reciclaje de los materiales aleja su agotamiento, pero no lo resuelve.

Teniendo en cuenta lo que se ha explicado anteriormente, parece evidente que son insostenibles el crecimiento econ3mico continuado y el modelo consumista que predomina en los pa3ses ricos, incluso aunque los procesos productivos se basaran en las energ3as renovables. Los recursos naturales limitados con los que cuenta el planeta y el agotamiento conjunto de los combustibles f3siles, del uranio y de los metales, que puede producirse durante el siglo XXI, requiere una dr3stica reducci3n del consumo de energ3a, materiales y productos.

Los partidarios del decrecimiento se oponen al crecimiento econ3mico ilimitado caracter3stico del capitalismo, porque consume incesantemente recursos naturales limitados y causa graves da3os al medio ambiente y a la salud de las personas. Serge Latouche ha precisado que “el decrecimiento

se puede plantear solamente en una ‘sociedad de decrecimiento’, es decir, en el marco de un sistema basado en otra l3gica” y “su objetivo es una sociedad en la que se viva mejor, trabajando y consumiendo menos”. Ha esbozado “los contornos de lo que puede ser una sociedad de no-crecimiento”, formulando “ocho objetivos interdependientes susceptibles de activar un c3rculo virtuoso de decrecimiento sereno, amable y sostenible: reevaluar, reconceptualizar, reestructurar, redistribuir, relocalizar, reducir, reutilizar y reciclar.”⁷ Los que propugnan el decrecimiento suelen resaltar que se deben cambiar los valores y los comportamientos, reduciendo el enorme consumo de recursos naturales y de productos no esenciales, y llevando un estilo de vida sobrio, frugal, austero. Latouche considera que la salida al crecimiento puede ser “una sociedad sin crecimiento, con menos bienes materiales, pero m3s relaciones”.⁸

Es obvio que se deben cubrir las necesidades b3sicas de las personas, pero tambi3n es evidente que se necesita un cambio en determinados estilos de vida,

descartando los consumistas. Por otra parte, convendr3a extender socialmente un consumo cr3tico, responsable y justo. Desde el consumo cr3tico se deber3a cuestionar por qu3 se quieren adquirir determinados productos, para tratar de saber si son necesarios o si su adquisici3n es debida a la publicidad. Los consumidores cr3ticos han de informarse sobre el contenido y la calidad de los productos, para procurar evitar la compra de aquellos con obsolescencia programada y poder optar por los que sean duraderos y de calidad. Un consumo responsable ha de disponer de informaciones veraces sobre los productos que se quieren consumir, para poder rechazar la compra de aquellos que hayan sido realizados en condiciones de esclavitud o extrema precariedad laboral y en entornos peligrosos y t3xicos, y que perjudiquen el medio ambiente o la salud de los consumidores. En fin, un consumo justo ha de suponer, como ha se3alado Adela Cortina, “consumir de tal modo que tu norma sea universalizable sin poner en peligro el mantenimiento de la naturaleza”.⁹ Se trata de configurar un concepto diferente de calidad de vida, no asociado al consumo sino a otros factores como amar y ser amado, mantener buenas relaciones con familiares y amigos, disfrutar de un medio ambiente sano, desarrollar un trabajo satisfactorio y disponer de suficiente tiempo libre.

(6) Nicholas Georgescu-Roegen, Ensayos bioecon3micos. Antolog3a, Madrid, Los Libros de la Catarata, 2021.

(7) Serge Latouche, Peque3o tratado del decrecimiento sereno, Barcelona, Icaria, 2009.

(8) Serge Latouche, “Decrecimiento o barbarie. Entrevista a Serge Latouche” de Monica di Donato, Papeles de Relaciones Ecosociales y Cambio Global, n3m. 107, 2009.

(9) Serge Latouche, Peque3o tratado del decrecimiento sereno, Barcelona, Icaria, 2009

Un Viatge d'Empatia i de Transformació Personal

Per Anna Riera Sayol

Mestra Regidora de Cooperació Internacional i nova Ciutadania, Coordinadora de l'Àrea d'Educació, Infància, Joventut i Innovació a l'Ajuntament de Castellar del Vallès

Proverbi africà: "Molta gent petita, en llocs molt petits, fent coses petites, pot canviar el món" (Anna Sauquet)

Necessària col·laboració de l'Administració Local en la Sensibilització i Suport a les "ONG"

Ser voluntària és una experiència que ha canviat la meua vida de maneres que mai hauria pogut imaginar. Quan vaig decidir fer el pas i oferir el meu temps i habilitats, no podia preveure la profunda connexió humana i el creixement personal que em resultaria.

Tot va començar a l'Esplai del meu poble. Allà vaig aprendre després de set anys a conviure amb infants i joves per a l'educació en el món del lleure, conjuntament amb les estades de Colònies a Sant Marçal del Penedès.

Al cap d'un temps, vaig voler fer un pas més enllà i vaig decidir passar els Nadals amb infants on les seves famílies no se'n podien fer el càrrec. Allà vaig experimentar un creixement personal profund. Vaig aprendre a escoltar les històries de vida de cada

infant i a comprendre les dificultats i les realitats que havien de superar. Vaig adonar-me de la importància de l'empatia i de veure més enllà del que es pot veure a simple vista.

Voldria destacar el meu voluntariat internacional a través de l'ONG Amics del Nepal. Fa més de vuit anys que hi col·laboro, i a més he posat el meu granet de sorra a una escola de Castellar del Vallès per tal de fer un treball de sensibilització per a tota la comunitat educativa mitjançant berenars solidaris, àpats típics de Nepal, danses, mercats artesanals, testimonis de gent nascuda a Nepal, venda de roba, calendaris, loteria... Fins i tot una estada de tres setmanes a la casa d'Acollida de Bhimpedi, prop de Katmandú. Sens dubte, aquest viatge va ser un veritable regal.

També formo part del grup de voluntaris de l'entitat SUMA des

dels seus inicis, per tal de donar resposta a tots els infants que necessiten ajuda en algun moment de la seva vida. Allà on no arriba el Departament d'Educació ha arribat la unió de tot un poble.

El voluntariat m'ha ensenyat moltes lliçons valuoses. He après sobre la importància de la humilitat i la gratitud. He après a valorar les petites coses i a veure la bellesa en la simplicitat.

Al llarg d'aquest recorregut, em ve al cap la frase d'una gran voluntària, de la que vaig aprendre molt, deia així: "El secret de la Vida... donar-se del tot."

Durant aquests anys, però, trobava que les iniciatives civils, tot i ser molt importants per incidir en les múltiples necessitats que van apareixent en la societat, la responsabilitat primera correspon a l'administració pública. Així doncs, en molts camps de l'acció social la millor fórmu-

la és el treball conjunt i coordinat entre l'administració pública i les entitats ciutadanes. L'administració pot aportar suport financer i mitjans i les entitats l'especialització de la seva acció social i l'estructura de persones expertes i el personal voluntari.

Així que un bon dia vaig decidir treballar des de l'Administració Local aportant la meva experiència i fent d'enllaç entre les entitats i associacions civils i les administracions que han de contribuir i facilitar la resolució de les necessitats de les persones que ho requereixen.

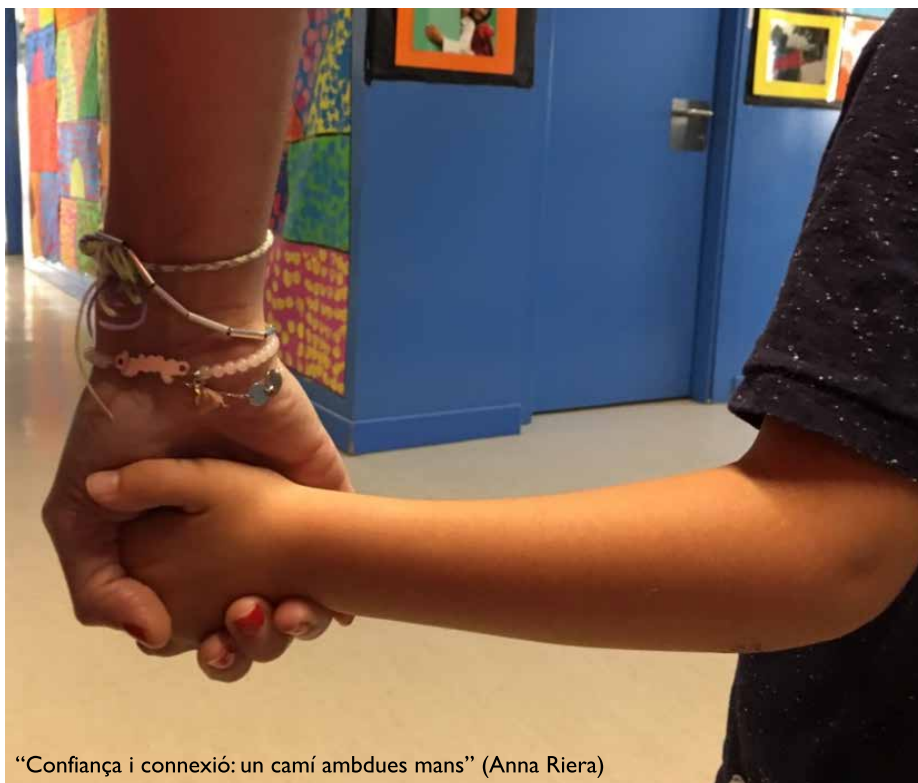
Des de l'Ajuntament

En un món en constant canvi i amb reptes globals existents, les Organitzacions No Governamentals (ONG) exerceixen un paper fonamental en la promoció del benestar, la justícia social i la sostenibilitat. Les ONG dediquen els seus esforços a abordar qüestions com la pobresa, l'accés a l'educació, la salut, el refugi de persones que fugen de les guerres, la protecció del medi ambient i els drets humans, entre d'altres.

És per aquest motiu que l'Administració local té un paper fonamental en la creació d'un món més solidari, tot ajudant a les ONG mitjançant el suport financer, a través de subvencions i ajudes econòmiques. Treballant plegats, es poden abordar de manera efectiva els reptes globals i promoure el benestar de les comunitats.

Així doncs, al nostre municipi, Castellar del Vallès, i a través del suport de l'Ajuntament, es porten a terme accions de cooperació al desenvolupament i sensibilització.

En el context actual, la cooperació internacional és, i continua sent, imprescindible a l'hora de reduir les desigualtats entre països i aconseguir un món més just

“Confiança i connexió: un camí ambdues mans” (Anna Riera)

globalment. I tots els projectes ajuden a comprendre la necessitat per garantir que els drets són universals.

Parlant de drets universals i en un món marcat per la diversitat de cultures, llengües, identitats i realitats diverses, les experiències socials promouen la unió i la col·laboració per crear una societat més justa.

Experiències socials que uneixen i contribueixen a un món millor i més just.

En aquest article explicaré una experiència social que demostra com les persones poden unir-se per aconseguir canvis positius i contribuir a un món millor per a tothom. Aquestes històries d'èxit mostren la importància de la solidaritat i la col·laboració com a eines per superar les barreres i les desigualtats. A vegades són petites accions que poden tenir un impacte profund. A moltes comunitats de tot el món hi ha iniciatives comunitàries que es centren a ajudar als altres. Aquesta xarxa de suport local crea sentit de pertinença i promou la solidaritat.

Fa prop de cinc anys i gràcies a la iniciativa de dues mares, va néixer una entitat ciutadana a Castellar del Vallès per donar resposta a TOTS els infants que necessiten un suport en algun moment de l'escolarització i així millorar l'atenció a la diversitat dins dels centres educatius. Mares, pares, mestres, ciutadans, ciutadanes, entitats, comerços, empreses, i molts voluntaris van decidir prendre mesures amb l'objectiu de millorar les condicions a les escoles locals i assegurar-se que tots els nens i nenes tinguessin igualtat d'oportunitats educatives. Un fantàstic projecte amb una gran implicació, constància i dedicació. I el nostre poble es va unir per aconseguir una societat diversa on cadascú/a de nosaltres tingués cabuda.

Si mirem enrere, semblava impossible, però gràcies a la Marató de la Diversitat es van canviar consciències.

SUMA Castellar va néixer amb tres objectius molt clars:

1-Conscienciar / Sensibilitzar la societat.

El grup motor va organitzar xerrades, tallers, jornades espor-

tives, taules rodones, com per exemple la titulada “Una mirada integral a les necessitats dels infants i les seves famílies”... gravació de vídeos per fer-ne difusió, àpats solidaris, esdeveniments, actes...

2-Reivindicar per tal d'implementar el Decret d'Inclusió amb garanties.

Fer-ne ressò/transcendir a institucions amb competències per actuar.

3-Recaptar fons per dotar a les escoles de més recursos destinats a les necessitats individuals dels alumnes.

Es van organitzar esdeveniments, com ara concerts benèfics, fires, venda de productes... Amb els diners recaptats es va contractar personal de suport especialitzat.

Diverses comissions van ser les encarregades de gestionar part del projecte com la comissió de projecte i coordinació; d'educadors;

econòmica i de transparència; comunicació, publicitat, imatge, divulgació, xarxes socials, material gràfic; marxandatge...

Aquesta experiència social il·lustra la capacitat de les persones per unir-se, col·laborar i contribuir a un món millor i més just. La solidaritat, la comprensió i la voluntat de treballar junts poden superar les diferències i desigualtats. En aquesta era de globalització, les històries d'unitat són un recordatori de la nostra capacitat per fer canvis significatius i construir un món en què tothom tingui oportunitats i igualtat de drets.

Teixint un teixit de solidaritat a nivell local i internacional

Ser voluntari, sigui a escala local o internacional, és una expressió humana de la nostra capacitat d'empatia, solidaritat i responsabilitat cap al bé comú.

A través d'aquest article, hem explorat la seva importància voluntària en totes les formes, i arribem a la conclusió que el seu impacte transcendeix les fronteres i les distàncies geogràfiques.

En resum, el voluntariat és el teixit que uneix les nostres comunitats locals i contribueix a fer del nostre món un lloc millor, ja sigui ajudant a una persona del teu propi barri o col·laborant en projectes que afecten les persones a l'altra punta del món.

El voluntariat recorda que tots tenim un futur comú i que cadascú de nosaltres té el poder de fer una diferència significativa. Així, mentre ens unim per canviar el món, també creixem com a individus, fent de la solidaritat un valor essencial per a un futur millor.

SUMA Castellar ens recorda que quan una comunitat es compromet a fer un canvi positiu, les possibilitats són infinites.

“Experiències inoblidables de voluntariat a Nepal” Anna Riera

Israel i Palestina: la guerra latent també al cinema

Muriel Giménez
Periodista

El passat mes de maig va celebrar-se el 75è aniversari de la declaració de l'Estat d'Israel per Ben Gurion el 14 de maig de 1948, després que l'ONU decidís el 29 de novembre de 1947, a instàncies de les potències, principalment dels administradors britànics, la partició del territori de Palestina. D'aquesta manera culminava el projecte sionista, iniciat a finals del segle XIX per un grup d'intel·lectuals que fomentava la migració jueva a Palestina. També s'emparava en la "reparació" del genocidi jueu a mans dels nazis. S'encetava així una història de conflicte constant entre els israelians i els palestins ocupats que dura fins avui, malauradament d'absoluta actualitat bèl·lica aquests dies.

De la història del naixement d'Israel en acabar la Segona Guerra Mundial en parla el film protagonitzat per Paul Newman, *Èxode* (Otto Preminger, 1960), que

precisament explica el viatge en vaixell dels jueus supervivents de l'Holocaust fins a la terra promesa per

fundar l'Estat d'Israel (14 de maig de 1948). En el film segueixen un vaixell amb sis-cents jueus que fan tot el possible per arribar al seu destí.

Encara que és un clàssic del cinema també respon al sentir d'una època i al missatge del llibre de Leon Uris en què es basa el film, absolutament fascinat per la creació del nou Estat. Malauradament, no ha envellit gens bé, ja que peca de maniqueisme i es posiciona absolutament amb els interessos i la legitimitat de l'ocupació d'Israel.

Haurem d'esperar prop de dues dècades més tard per trobar-nos una visió menys idealitzada de l'establiment de la nació jueva a l'Orient Mitjà. De la mà del controvertit director Constantin Costa-Gavras, qui va donar la seva visió, censurada i criticada pels sionistes, sobre què va significar la creació d'aquest Estat pels palestins que hi vivien, als quals per primera vegada se'ls humanitzava i donava veu més enllà dels clixés.

Va ser a *Hanna K.* (1983), on la protagonista, Hanna, filla de supervivents de l'Holocaust i immigrant estatunidenca a Israel, i advocada que defensa un palestí acusat de terrorisme. Al llarg de la pel·lícula Hanna descobreix que en realitat l'acusat, Salim, només volia recuperar la seva casa, expropiada i ocupada per un assentament de jueus russos.

El film posa en relleu que, per les autoritats israelianes, la causa jueva ha de ser defensada passi el que passi,

encara que pel camí es violin els drets bàsics dels palestins, com és l'expulsió de les seves pròpies llars.

Una situació similar d'abús per part de les autoritats jueves la relatava *Los limoneros* (Eran Riklis, 2008), premiada al Festival de Berlin, que explica la història d'una dona palestina a la qual el govern l'obliga a talar el seu camp de llimoners quan el ministre de Defensa israelià vol construir la seva casa al costat.

Munich

Curiosament, un director d'origen jueu, com Steven Spielberg, que va deixar meravellat a mig món amb *La lista de Schindler* (1993), sobre un industrial alemany que va salvar a

un grup de jueus de la mort als camps d'extermini en reclutar-los per la seva fàbrica, va ofendre a la

comunitat sionista pel seu film sobre la caça del comando palestí, acusat del segrest i assassinat d'atletes israelians durant els Jocs Olímpics de Munich el 1972, per part del Mossad, els serveis secrets israelians.

El film segueix als membres del Mossad encarregats d'impartir "justícia" i assassinar als responsables de la mort dels atletes. La manera en què transcorre el film fa que en alguns moments s'equiparin les accions dels palestins amb la dels israelians, donat que en ambdós casos hi ha botxins, violència, rancor i venjança.

A l'altra banda del mur

Una de les pel·lícules sobre el conflicte que es va fer famosa en ser nominada als Oscars és *Paradise Now* (Hany Abu-Asad, 2005), que segueix a

dos gihadistes suïcides mentre es preparen per atemptar contra Israel. Seguir-los per la seva preparació els humanitza, però també posa en relleu l'absurditat del terrorisme.

Deu anys més tard, Abu-Assad va tornar al conflicte amb la vida d'Omar (2013), que explica la història d'un jove que cada dia ha de creuar els controls de la franja de Gaza, amb tot el risc que suposa per la seva vida (entre tirotejos, controls de l'exèrcit, etc.) per trobar-se amb la seva estimada. Jueus i palestins són retratats en unes circumstàncies similars: un context de constant alerta i odi que els tenen atrapatats.

Aquesta vida de constant tensió a les franges és retratada també a *Amerrika* (Cherien Dabis, 2009), on una

mare i el seu fill, palestins cristians, emigren als Estats Units amb totes les dificultats que això suposa pels immigrants d'Orient Mitjà després de l'11S, fugint precisament del risc que suposa haver de passar aquests controls diàriament per anar a treballar.

Finalment, *Inch'Allah* (Anaïs Barbeau-Lavalette, 2012) ens explica la història d'una infermera que col·labora en un

camp de refugiats palestins a Cisjordània. Cada dia ha de topar-se amb les dificultats, les traves i la pressió que suposa la presència de l'exèrcit israelià.

Del xoc a la reconciliació

La convivència entre les diferents cultures i nacionalitats que conviuen a la regió és difícil, i així ens ho mostra *Ajami* (Scandar Copti i Yaron Shani, 2009), que se situa en un barri de la ciutat israeliana de Jaffa on conviuen, i entren en col·lisió, àrabs, jueus i cristians.

Tanmateix, en aquest context multicultural no sempre hi ha col·lisió, o almenys hi ha possibilitat d'entesa. A *Cinema Sabaya* (Itai Marom, 2009), com si es tractés d'un documental, vuit dones, àrabs i jueves, participen en un curtmetratge i en aquest context comparteixen experiències,

punts de vista i idees, a la vegada que es coneixen i generen llaços de fraternitat.

Per continuar amb la possibilitat de la reconciliació volia acabar amb l'esperança. El film *Una botella en el mar de Gaza* (Thierry Binisti, 2011) explica com, després d'un atac terrorista en un barri jueu, una jove jueva del mateix barri escriu una carta a un palestí imaginari i la llença al mar. Dies després, rep resposta.

Volia acabar l'article aquí, amb aquesta proposta màgica i esperançadora. Però precisament, mentre l'escrivia, hi ha hagut un nou esclat de violència a la zona, dels més cruents viscuts mai. A la franja de Gaza, i en el territori israelià de la frontera, hi ha hagut atacs terroristes de Hamàs i la immediata resposta de l'exèrcit israelià amb tot l'arsenal militar del qual disposa i el bloqueig dels subministraments a Gaza. I com en ocasions anteriors, els civils són les principals víctimes: milers de morts, ferits, desapareguts i desplaçats a causa d'aquesta guerra sense fi.

El conflicte a la petita pantalla

No només el cinema ha posat el focus sobre el conflicte entre Israel i Palestina. També la televisió.

La miniserie *Our Boys* (Noah Stollman, 2019) se centra en els fets que van dur a l'esclat de la violència a la franja de Gaza el 2014: tres adolescents jueus van ser se-

gregats i assassinats per militants de Hamàs i com a resposta, des de la banda israeliana van matar a un jove palestí. La sèrie mostra com canvien les vides de les víctimes i del seu entorn més immediat, com a principals perjudicats d'un conflicte més gran.

Finalment, *Fauda* (Lior Raz, 2015), un thriller a l'estil clàssic, però en el context de lluita entre agents israelians i terroristes palestins. La sèrie destaca per fugir del maniqueisme i humanitzar ambdues parts del conflicte, sempre que pot.

Activitats de la Lliga

Homenatge a Salvador Allende en el 50è aniversari del seu assassinat durant el cop d'estat d'Augusto Pinochet.

L'11 de setembre la Lliga dels Drets dels Pobles va participar en l'acte d'homenatge a Salvador Allende, el *compañero presidente*, com diria l'amic i soci de la nostra entitat, Quilo Martínez, xilè i ciutadà de Sabadell gràcies al compromís del desaparegut i cofundador de la Lliga, Joan Casañas, i d'altres, com en Francesc Puig. Durant els anys següents al cop militar, aquestes persones de la Lliga dels Drets dels Pobles van ajudar en l'exili de persones xilenes que es van refugiar a Sabadell entre els anys 1974 i 1981. Ja després de la dictadura, la Lliga va dur a terme un programa de cooperació a Xile.

L'acte va tenir lloc a la plaça Salvador Allende de Sabadell, on es va instal·lar un monòlit amb informació històrica sobre l'assassinat del president Allende arran del cop d'estat militar que va mantenir els xilens en el terror i la foscor de la dictadura fins al març de 1990. Els continguts del monòlit i el discurs central va anar a càrrec del Museu d'Història de Sabadell.

PLAÇA DEL DIÀLEG
ARCADI OLIVERES

Un espai obert de trobada i reflexió per a la pau i la justícia global

Divendres 15 de setembre

Aparcament de la Creu Alta dels FOC
de 16:30 h a 20:30 h

ORGANITZA: AMB EL SUPORT DE: EN EL MARC DE:

El 15 de setembre tot estava a punt per celebrar les activitats de la plaça del Diàleg Arcadi Oliveres i el Parking Day a la Creu Alta, quan

ga sequera que assota el nostre clima va caure en forma de tempesta i va obligar a suspendre els actes.

LA REGA DORA '23

ACTIVITATS

PARK(ing)DAY SABADELL.

PARKING FOC CREU ALTA.

15.09.23

SABADELL, CIUTATS DE LES PERSONES.

FESTIVAL LA REGADORA.

Seguint amb l'acumulació d'actes concentrats al setembre, després de la letargia canicular del llarg estiu, el 21 de setembre vam commemorar el Dia Internacional de la Pau en col·laboració amb la coordinadora **Un Altre Món és Possible**. Celebràvem el 75è aniversari de la **Declaració dels Drets Humans** amb un acte simbòlic que va tenir lloc a la plaça Doctor Robert i que va precedir la setmanal **Roda de la Pau** que des del febrer de 2003 es planta en aquesta plaça cada dijous puntualment a les 20:45 h.

DIA INTERNACIONAL DE LA PAU

21 DE SETEMBRE DE 2023

Amb motiu del 75è aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans, us convidem a participar en un acte simbòlic

SABADELL
PLAÇA DEL DOCTOR ROBERT
20:30 hores

Organitza: Col·labora:

El 7 d'octubre va arribar el **MESCLA'T**, la fira d'entitats de Sabadell. I allà vam ser amb la nostra carpa per difondre les activitats que fem en pro dels Drets Humans

i la transformació social cap a un món on imperi la Justícia Global.

#MESCLAT2023

MESCLAT

SABADELL, COMPROMESA AMB EL MÓN

DISSABTE 7 D'OCTUBRE
D'11 A 21 H
PL. DEL DR. ROBERT

CONSULTA EL PROGRAMA

Ajuntament de Sabadell

web.sabadell.cat/drethcivils

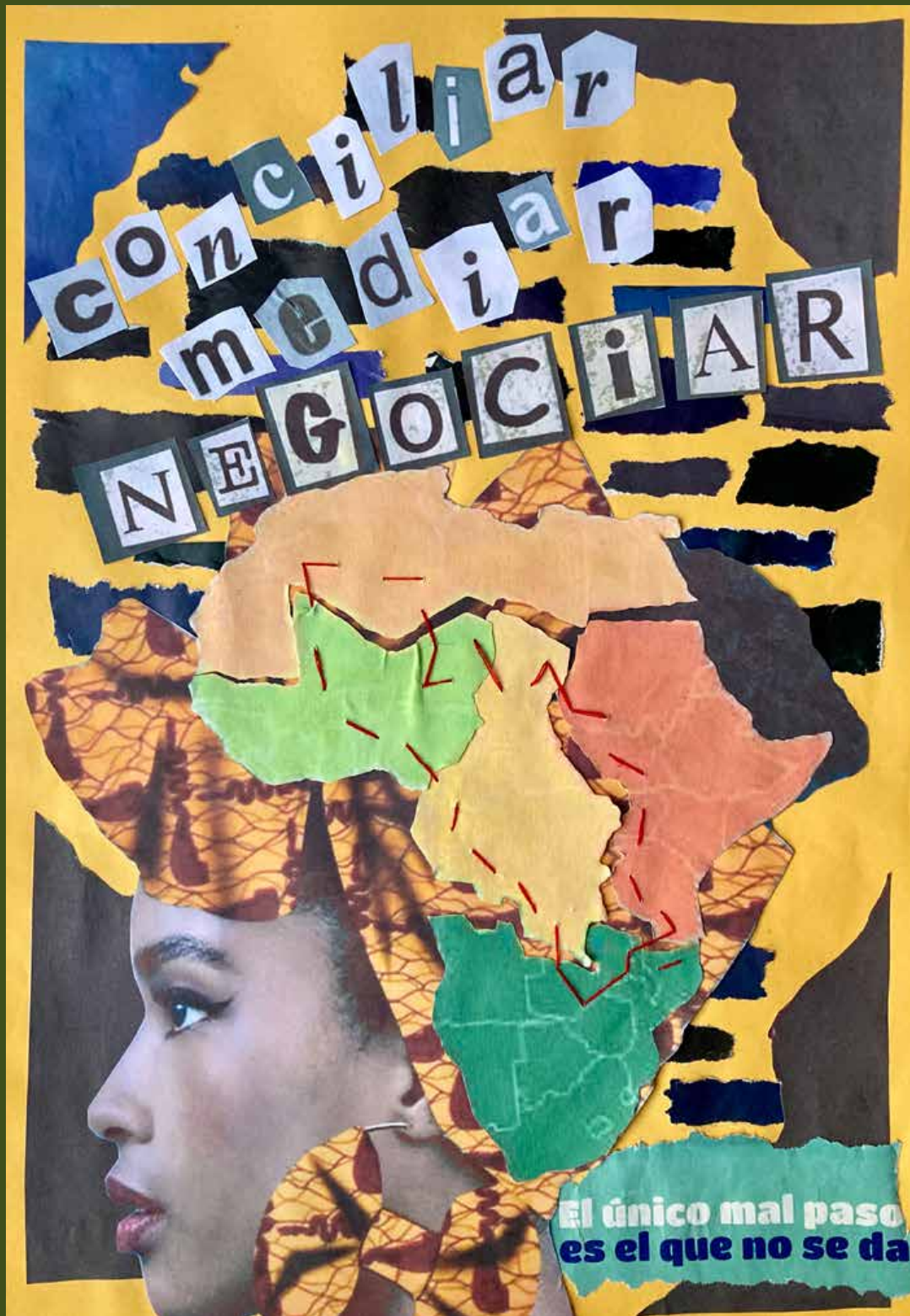
El 11 d'octubre vam acompanyar el líder maputxe **Jorge Weke**, en una xerrada de sensibilització inclosa en el programa de **Ciutats Defensores**, a l'institut **Jaume Viladoms** de Sabadell. L'alumnat es va mostrar molt participatiu i interessat a conèixer la història i la lluita pels drets d'aquest poble situat al sud de Xile. I que ha patit explotació dels seus recursos, usurpació de les seves terres i marginació social i política des dels temps de la colonització.

Segon premi del concurs de contraportades entre l'alumnat de disseny de 2n de batxillerat de l'IES Ferran Casablanques de Sabadell, curs 2022-2023

Autora: Nerea Morales

Tema del concurs: "Empoderar les treballadores domèstiques migrants del Líban i països del Pròxim Orient en la recerca dels drets laborals i lluitar contra el racisme, el classisme, el sexisme, l'explotació i el sistema Kafala"

LLIGA DELS DRETS
DELS POBLES
G-58.267.097

C/ Sant Isidre, 140 - 08208 Sabadell -
Tel. 93 723 71 02
info@dretsdels pobles.org